

Väikeste ooper suurte teatris

Algupärane ooper Estonias pakub lusti nii suurtele kui väikestele

IMMO MIHKELSON
immo.mihkelson@postimees.ee

Eesti algupärane ooper Estonia laval on viimasel ajal harukordne sündmus. Selle kaalukust ei kahan- da eriti ka fakt, et tegemist on lasteooperiga ehk siis justkui poolemõotmelise asjaga.

Helilooja Tõnis Kaumann, kes ooperiteoga «Mina – Napoleon!» nüüd rambivalgusse tõuseb, vaid muigab tõsiste ooperijuttude peale.

Enda sõnul meeldib talle pullitegemine ja oma natuuri kirjeldab ta kui püsitut. Ta tegi muusika küll lastetükile, kuid tegelikult olevat see kogupere- etendus.

Vabakutselist muusikupõl- ve pidava Kaumanni üks suuri lemmikuid on 60ndatest pärit film Mary Poppinsist. «Pool nalja on seal selline, millest lapsed saavad ühtmoodi ja täiskasvanud teistmoodi aru,» räägib ta, lisades, et ka laste- ooperit tehes heljus tal selline mitmedimensiooniline eesku- ju kujutlusis.

Üle varju ei hüppa

Kokkupuude Kaumanni muusikaga, mis mõeldud ette- kanneteks kontserdisaalides, võib nõrgema närvi ja pikalda- se loomuga inimesel ajada pea ringi käima.

Seal on kiireid vaheldusi ja rohkeid stilistilisi viiteid, kiired hüperaktiivset montaaži ja suurte hüpetega kalpsavat et- tearvatut mõttejoont. On niisugust sähvivat mänguli- sust, mis võiks iseloomustada tele- ja arvutiekraani juures üles kasvanud põlvkonda.

Aga see on vale niidiots. See ei vii Tõnis Kaumanni loo- mingu algimpulssideni ega oma erilisi seoseid ka tema las- teooperiga. Tõsi on vaid män- gulisus.

Ta ei ole kunagi arvutimän- gudega sinasõber olnud, ehkki on juba alates 1990. aastate al- gusest kõik oma muusikad kir- jutanud noodikirja arvu- tlik

Naer on Tõnis Kaumanni näol ja muusikas püsiv kaaslane.

Liis Treimann

gusest koostaja muusikad kirjutatud noodikirja arvutiekraanile toksides. Samuti ei kuulu ta kanalisurfijatest telekapõlvkonda.

«Esiteks on juba kirjutamise protsess ise mulle nagu mäng,» tunnistab komponist. «Mõned on öelnud, et mu muusikas leidub ka irooniat, kuid mulle endale tundub, et viimasel ajal seda enam eriti ei ole. See oli kunagi mingi etapi ja ea iseärasus.»

Suurte mängud

Mängulisus tuleb Kaumanni arvates seestpoolt, loomusest. «Ma olen eluaeg olnud rohkem pullimees kui tõsine nookitseja. Üle oma varju ei hüpka ja küllap on ka mu muusika samasugune. Ei ole ju vaja olla teistsugune, kui sa oled.»

Muusikakeskkoolis tegi Kaumanni koos pinginaabri Olari Eltsiga igasuguseid lõbusaid tükke. Tema nägu läheb seda meenutades laia naeru täis.

Nagu muuseas mainib ta, et ka uue lasteoperi proovides ei saa läbi nalja ja naeruta.

Aga on ka teine tahk – koolipõlvest saati on Tõnis Kaumann laulnud vanamuusikaansambliks.

Kuigi just siis, 90ndate alguses, vallandus maailmas suur gregorilaulu buum ja isegi poppublik pööras oma kõrva koraks selle kõla poole, ei ole Kaumanni tegevusel selles val-

Uus lasteoper

«**Mina – Napoleon!**»

- Muusika: Tõnis Kaumann
- Idee ja dramaturgia: Neeme Kuningas
- Libreto ja tekst: Villu Kangur
- Muusikaline juht ja dirigent: Arvo Volmer
- Osades: Kevin Johansson, Robert Mardisalu, Karl Ruudi, Gerrit Siiner, Pille Lill, Heli Veskus, Riina Airene, Teele Jõks, Helen Lokuta, Vello Jürna, Väino Puura jt

Lugu väiksest poisist, kes ei viitsinud õppida ega kuulunud sõna, vaid tahtis olla suur.

**Esietendus Rahvusoperis Estonia
11. veebruaril 2005**

las olnud välise efektitsemisega mingit pistmist.

Praegu võib Kaumanni laival kohata näiteks ansambli Vox Clamantis kontsertidel.

Ehkki muusika ise on tõsine ja selle esitamine alati enese proovile panek, jaguvat tema elurõõmu musitseerimisvälistesse hetkedesse üksjagu.

Vahel olla juhtunud isegi

nõnda, et mõni aeglasema kohtanemisvõimega ansamblikaaslane pole suutnud ennast esinemise ajaks õigele lainele tagasi häälestada.

Punkt on muusika

Kaumannil selliseid probleeme pole, temas suudavad tõsidus ja lõbus absurdihuumor rahulikult külg külge kõrval eksisteerida.

Lasteoper, mida helilooja nimetab oma senise elu suurimaks muusikaliseks ettevõtmiseks, on Tõnis Kaumannil kindla peale tehtud sellisena, et seal kellelgi muusikalist peapööritust ei teki.

Ta on oma fantaasialende ja uljaid seostusi teadlikult pisut pidurdanud. Ta oskab. Lastele on ta varemgi lavamuusikat kirjutanud, seljataga kolm nukuteatri lavastust.

Kuigi väliselt kirev ja ootamatuid pöördeid kätkev, on Kaumanni enda sõnul tema muusika seestpoolt pigem vanamoeline ja traditsioone järgiv.

Seepärast on tal ka lihtne kirjutada lastele, kellel mängulisus veel veres.

Moodsa kunstmuusika väliselt keeruline heliilm Kaumanni ei kõida. Talle meeldivat, kui pille kasutatakse traditsioonilisel moel ja tükid, mil-

lest muusika koosneb, on ku-sagilt tuttavad.

Et ta nende tükkidega otsekui legot mängib, on iseasi.

Tulemus – muusika – on elurõõmu ja tänapäevase tempokuse nauditav kombinatsioon. Võiks öelda, et soliidse helikunsti ja kultuuritõsiduse vallas on see üsna erandlik.

.....
Moodsa kunstmuusika väliselt keeruline heliilm Kaumanni ei kõida. Talle meeldib, kui pille kasutatakse traditsioonilisel moel.
.....

Nagu ka lasteoper. Mis, muide, Tõnis Kaumanni täie veendumuse kohaselt pole mingi poole kaalukusega tegu. Kõik on suhestamise küsimus. Nagu ka muusikas.

Lavastaja Neeme Kuningas teeb heliloojale komplimendi: «Ta ei ole kõrk ja jäärapäine, arvestab lavastaja soove, kirjutab muusikat juurde ja võtab maha, kui vaja.» Libretist Villu Kangur lisab, et selles üldinimlikke väärtusi käsitlevas operis on moraal, mida igaüks meist võiks kõrva taha panna.

Punkti pani eilsel pressiteavitamisel üks väikestest Napoleonidest: «Muusika ongi siin kõige huvitavam.»